

ЎЗМУ ХАБАРЛАРИ

ВЕСТНИК НУУз

АСТА NUUZ

МИРЗО УЛУҒБЕК НОМИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

**ЖУРНАЛ
1997
ЙИЛДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН**

**2021
1/1**

**Ижтимоий-
гуманитар
фанлар
туркуми**

Бош муҳаррир:

И.У.МАЖИДОВ – т.ф.д., профессор.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Р.Х.ШИРИНОВА – ф.ф.д., профессор

Таҳрир хайъати:

Сагдуллаев А.С. – т.ф.д., проф.

Аширов А.А. – т.ф.д., проф.

Баллиева Р. – т.ф.д., проф.

Маликов А.М. – т.ф.д., проф.

Юсупова Д.Ю. – т.ф.д., проф.

Муртазаева Р.Х. – т.ф.д., проф.

Мўминов А.Г. – с.ф.д., проф.

Ганиева М.Х. – соц.ф.д., проф.

Мадаева Ш.О. – ф.ф.д., проф.

Туйчиев Б.Т. – ф.ф.д., проф.

Мухаммедова Д.Г. – псих.ф.д.

Тўхтаев Х.П. – ф.ф.н., доц.

Болтабоев Х. – фил.ф.д., проф.

Раҳмонов Н.А. – фил.ф.д., проф.

Жабборов И.А. – фил.ф.д., проф.

Сиддикова И.А. – фил.ф.д., проф.

Ширинова Р.Х. – фил.ф.д., проф.

Садуллаева Н.А. – фил.ф.д., доц.

Арустамян Я.Ю. – фил.ф.д., доц.

Пардаев З.А. – фил.ф.ф.д., PhD.

Масъул котиб: **З. МАЖИД**

ТОШКЕНТ – 2021

МУНДАРИҶА

Тарих

Вансова И. Некоторые новые аспекты в изучении Согдийской колонизации Великого Шелкового пути.....	4
Джураева С. Сурхондарёдаги Хонжиша зиёратгоҳлари	7
Кличев О. “Таржимои” газетаси саҳифаларида Манғит хонадони вакиллари Россия империясига ташрифларининг ёритилиши	11
Мамажонов Д. Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилиши жараёнининг зиддиятли жиҳатлари	15
Матякубов Х. Суюрлентепа ўтмиш тарихимизнинг ноёб ёдгорлиги	20
Содиқов Ф. Хива хонлиги ва Бухоро амирлигида маҳаллий ҳокимият тузилиши	27
Shukurov R. Buxoro amirligi tarixi zamonaviy tarixshunoslik tadqiqotlari kontekstida.....	31

Фалсафа. Педагогика. Психология. Методика. Социология

Алимардонов Т., Абдурахманова Н. Амир Темурнинг сиёсий фалсафаси.....	36
Алимардонова Р. Ўзбек оналарида ёш келин-куёв психологик кийфасини ифодаловчи ҳулқ-атворнинг эмпирик кўрсаткичлари.....	41
Арзиқулов Д. Спорт-педагогик фаоллият қобилиятлари ривожланиши жараёнидаги ижтимоий-психологик тўсиқларнинг роли ва аҳамияти.....	46
Ahmedov J. Hokimiyat legitimligi turlari va ularning ijtimoiy-siyosiy mohiyati.....	51
Ахмедова Д. Ўзбекистонда меҳнат миграциясининг тартибга солиниши: назарий ёндашув ва амалий ечимлар.....	54
Bekchanova Sh. Xorijiy oliy ta'lim muassasalari individual ta'lim va uning qo'llanilishi.....	57
Ботиров Б. Ислом ҳуқуқида инсон ҳуқуқлари, мажбуриятлари тушунчаси ва унинг ўзига ҳос хусусиятлари.....	61
Буранова Д. Мутахассислик фанини инглиз тилида ўқитиш кадрлар тайёрлаш сиёсатининг муҳим жиҳати сифатида.....	66
Далимова П. Ҳаёт модели ижтимоий психологиянинг тадқиқот муаммоси сифатида.....	71
Жураёев А. Олий таълим муассасаларида жисмоний тарбия дарсларини инновацион педагогик технологиялар асосида ташкил этиши.....	74
Жураева М. Роль Центральной Азии в мировом пространстве экономических отношений.....	77
Заретдинова Н. Ижтимоийлашув ва касб танлови ўртасидаги ўзаро боғлиқликнинг социологик ёндашув асосида ўрганилиши.....	80
Исматова М. “Oilaviy” телеканалда оила парадигмаси.....	83
Қўйилев Т., Сапаров Б. Экологик муаммоларнинг моҳиятини англашда маънавиятнинг ўрни.....	87
Махамматов А., Омонов Х. Формирование музыкального восприятия школьников.....	91
Muminov X. Oliy texnik ta'limda masofaviy ta'lim orqali imkoniyati cheklangan talabalarning ko'nikma va malakalarini shakllantirish metodikasi.....	95
Назаров И. Ўрхун-Енисей ёзма ёдгорликларида эл бирлигини таъминлаш масалалари.....	98
Норов Т. Навоий онтологик фалсафасида самовот ва замон талқини.....	102
Саидов С. Замонавий халқаро муносабатлар тизимида сиёсий интеграция моделлари.....	106
Саидова Б. Ўрта Осиёнинг қадимги замон аёллар мактаблари.....	110
Саидраёлова М., Абдусаттаров Э. Раҳбар кадрларни тайёрлашнинг замонавий талаблари.....	113
Содиқова Ш., Хусанова Х. Ўзбекистонда аҳолини ижтимоий ҳимоялашда ўзаро кўмак омилларнинг тарихий аҳамияти.....	115
Тоҳирйён А. Тарихий хотиранинг шаклланиш механизмларидаги педагогик омиллар.....	119
Тургунова И. Ёшлар сиёсатини амалга оширишнинг замонавий тенденциялари.....	123
Файзиёв Ш. Ёшларда китобхонлик маданиятини шакллантиришнинг педагогик асослари.....	127
Fayzieva O. Students sports as a factor for training athletes of higher achievements.....	130
Файзиёва Ф. Социологик тадқиқотлар самарадорлигини оширишда социологик маданиятнинг аҳамияти.....	137
Khaitmurodova N. Strength training in physical education of students.....	141
Хайтов А. Жисмоний имконияти чекланган ўсмирларда норасолик комплекси психодиагностикаси ва психокоррекцияси.....	147
Хайдаров И. Ички ишлар органлари ходимларини жисмоний тайёргарлигини психологик хусусиятлари.....	152
Хайдарова А. Замонавий жамият ривожланишида virtual reallik texnologiyalarining qo'llanilish samaradorligi.....	155
Юнусова М. Жамият ривожланишининг янги босқичида оила институтини мустаҳкамлашнинг илмий-назарий асослари.....	159

Филология

Abdurahmanova S. O'zbek kompyuter lingvistikasi va avtomatik tahrir dasturini yaratish tamoyillari.....	163
Акбаров Ш. Мифонимы: демон, ангел, муза в лирике М.Ю.Лермонтова.....	165
Аметова У. Адабий анъана ва ижодий ўзига хошлик.....	168
Ahmadjonova M. "Devonu lug'otit-turk" asari Ramiz Asqar nigohida.....	171
Баходиров Ж. Ўзбек ва инглиз тилларидаги ижтимоий рекламаларнинг лингвистик ва стилистик (услубий) хусусияти.....	176
Буриева У. Тўлиқсиз гапларни ажратишнинг асосий омиллари.....	179
Гизатуллина С. Творческий путь А. Н. Толстого как сатирика.....	182
Джафарова Д. Француз ва ўзбек тилларида “тарихий хотира”ни аке эттирувчи арханк фразеологик бирликлар.....	185
Ёдгоров Ж. Ономастик сўз: фонографик восита ва лингвоэстик макон.....	189
Жабборов А. Фразеологик бирликлар шаклланишининг антропопрагматик (шахс) омиллари.....	192
Жўраёева Г. Ўрта аср манбаларида Фарғона водийси топонимлари тадқиқига доир.....	195
Ibragimov J. "Qutadg'u bilig" istioralari tarjimalarining qiyosiy tahlili (o'zbek, rus va ingliz tillari misolida).....	199
Исламов Ў. Нутқ маданиятининг илмий муаммолари.....	203
Каримова М. Тил ва маданиятнинг ўзаро боғлиқлиги ва афоризмлар тадқиқи.....	206
Кям Т. Технологии развития письменной речи (на примере корейского языка).....	209
Курбанова Г. Ономастик бирликлар ва фразеологизмларнинг миллийликни аке эттириш хусусияти.....	212
Mavlonova O'. Kino va yoxud istehzo turlari.....	216
Муминова З. «Ҳадийкот ул-арифин»да дидактик гоҳлар ва уларнинг манбалари.....	219

O'g'iloy MAVLONOVA,
Buxoro davlat universiteti Tabiiy yo'nalishlarda chet tili
kafedrasida katta o'qituvchisi
dagotvs@mail.ru

KINOYA YOXUD ISTEHZO TURLARI

Аннотация

Mazkur maqolada kinoya so'zining ma'nosi, sinonimlari, uning ta'rifi haqida turli xil ma'lumotlar keltirilgan. Kinoyaning uch xil turi, og'zaki, dramatik va vaziyatli kinoyaning bir-biridan farqi turli badiiy asarlardan olingan misollarda ochib berilgan. Bundan tashqari, yozuvchilar o'z asarlarida kinoyadan nima uchun foydalanishlari, kinoyaning adabiyotda adabiy vosita sifatida ishlatilishi, undan samarali foydalanish yo'llari haqida aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: kinoya, og'zaki kinoya, vaziyatli kinoya, dramatik kinoya, adabiy vosita, nomuvofiqlik, tasodif.

ВИДЫ ИРОНИИ ИЛИ САРКАЗМА

Аннотация

В данной статье приведены разные информации о значении иронии, их синонимов и определений. Различия между тремя видами иронии - устной, драматической и ситуационной - раскрываются на примерах из разных произведений искусства. Кроме того, обсуждается, почему писатели используют иронию в своих произведениях, использование иронии как литературной среды в литературе и как его использовать эффективно.

Ключевые слова: ирония, словесная ирония, ситуативная ирония, драматическая ирония, литературная среда, противоречивость, совпадение.

TYPES OF IRONY OR SARCASM

Annotation

This article provides different information of the meaning of the word irony, its synonyms, and definitions. The differences between the three types of irony - verbal, dramatic and situational are revealed through examples from different works of art. In addition, the followings are discussed: why writers use irony in their work, how irony is used as a literary device in literature, and how to use it effectively.

Key words: irony, verbal irony, situational irony, dramatic irony, literary device, contradiction, coincidence.

Kirish. Kinoya – bu (ma'nosi belgi; shama, ishora; piching, kesatq) masxaralash, kulish uchun asl ma'nosidan boshqa, majoziy ma'noda aytilgan so'z; qochirim, istehzo, piching, kesatq ifodasi; uslubiy vosita: badiiy asardagi inkor etish usullaridan biri bo'lib, biror shaxs yoki narsa ustidan kesatq, qochiriq vositasida yashirin kulishdan iborat.

Masalan, 1. "Xo'sh, sizcha nima qilish kerak, o'qimishli akam!" — *dedi kinoya bilan Yo'ichi. (Oybek, «Tanlangan asarlar»)* 2. *Saodatxonning yuzidagi jiddiylik o'rnini g'alati, kinoyaga o'xshagan tabassum egalladi. (S. Zunnunova, «Yangi direktor»)* 3. "Norboyevamisiz? Mehnatdan qochib kelibsiz-da, singlim", — *Uning ko'zoynak orqasidagi ko'zlari kinoya bilan qisildi. (O. Hoshimov, «Qalbingga quloq sol»)* 4. *Shodi Mudarrisovich iljayib turar, so'zlarida hazil aralash kinoya ohangi bor edi (D. Nuriy, «Osmon ustuni»)* [1].

Kinoya, kesatq keng tarqalgan adabiy atama va ritorik vosita hisoblanadi. Xoh xayoliy, xoh hadiy yoxud hayotiy bo'lsin, kinoya kundalik-kunga atrofimizda uchramoqda. Kinoyaning asosiy uchta turi mavjud. Hikoyalarni bayon qilishda eng ko'p ishlatiladigan kinoya turi dramatik kinoya deb ataladi, undan tashqari og'zaki va vaziyatli kinoya ham mavjud.

Adabiyotlar tahlili. Xo'sh, kinoya yoki istehzo aynan nima degani? Istehzo atamasining ildizi yunon komik qahramoni Eyronga borib taqaladi, u aql-idrok bilan maqtanchoq qahramon Alazonning ustidan qayta-qayta g'alaba qozongan [2].

Kinoya shunday nutqiy vositaki, unda so'zlar o'zining haqiqiy ma'nosidan umuman farq qiladigan maqsad qilingan ma'nosida tasvirlanishi mumkin. Bundan tashqari, umuman kutilganidan boshqacha tarzda tugaydigan vaziyatni tasvirlash uchun ham foydalansa bo'ladi. Kinoya bu nutq, san'at va hatto

kundalik hayotda ko'p yillar davomida ishlatilib kelgan badiiy usul va ritorik vositadir.

"Pocket Fowler's Modern English Usage" kitobida odatiy nutqda kinoyani to'g'ridan-to'g'ri ma'nosini qarama-qarshi yoki moyillikka ega so'zlardan foydalanish orqali ma'no ifodasi deb ta'riflangan [3]. Derazadan tashqariga qarab, yomg'ir yog'ayotganini ko'rib, "Qanday yoqimli kun!" deb hayqirganimizda, biz ahamiyatsiz kinoyadan foydalanamiz. Yuqorida aytib o'tganimizdek, kinoyaning uchta turi mavjud: og'zaki, vaziyatli va dramatik. Bundan tashqari kichik toifalari ham mavjud, ammo eng asosiylari mana shu uchta.

Metod va tahlil. Og'zaki kinoya – kinoyaning birinchi turi. Bunda so'zlar inson aslida nimani nazarda tutganini yoki so'zning ma'nosini anglatadigan narsadan farq qiluvchi boshqacha ma'noni anglatadi. Shuni ta'kidlash kerakki, gapirayotgan kishi uni og'zaki istehzo deb tasniflash uchun ushbu nomuvofiqlikni xohlashi kerak. Vaziyatli kinoya kinoyaning ikkinchi turi bo'lib, bu kutilgan narsa va vaziyatning dolzarbligi o'rtasidagi farqni bildiradi. Bu sodir bo'lishi kerak bo'lgan narsaning to'liq teskarisi sodir bo'lganda vujudga keladi. Vaziyatli kinoya - bu kinoya ta'rifi bilan bog'liq ko'p chalkashliklarning sababi. Dramatik kinoya - bu kinoyaning uchinchi turi bo'lib hisoblanadi. Bunday kinoya turi tomoshabinlar sodir bo'layotgan voqealarni qahramonlarga qaraganda ko'proq bilishi yoki ular hikoya qahramonlari hali bilmagan o'ziga xos narsani bilganda paydo bo'ladi. Bu adabiy kinoyaning eng keng tarqalgan shakli bo'lib, ko'pgina yozuvchilar o'z asarlarida dramatik kinoyani tez-tez ishlatib turishadi. Dramatik kinoya, og'zaki va vaziyatli kinoyadan farqli o'laroq, faqat yozma dunyoda mavjud.

Xo'sh, nega yozuvchilar o'z asarlarida kinoyadan foydalanadilar? Istehzo bizning taxminlarimizni o'zgartiradi. Kinoya ko'p martalab vujudga keladigan holatga mutlaqo zid

bo'ladi. U hikoya oxirida bizni kulishga yoki yig'lashga majbur qiladigan kutilmagan burilishni yaratishi mumkin. Istehzoning barcha turlari adabiyotda uchraydi, ammo shuni ta'kidlash joizki, dramatik kinoya faqat adabiyotda bo'lishi mumkin va uni real hayotga tatbiq etish mumkin emas, vaholanki, og'zaki va vaziyatli kinoya esa real hayotda ko'p uchraydi. Ko'pincha istehzo to'g'ridan-to'g'ri ma'nosining keskin farqini ifodalash uchun ishlatiladi. Kinoya shunday vositaki, kutilmagan burilishlarni qo'shib, chuqurroq ahamiyatga ega bo'lgan qatlamni ochib, badiiy asarni ziravordek bezaydi. So'zlarning o'zi orqali emas, balki vaziyat va ular joylashtirilgan kontekst bilan boyitadi. Bu esa kitobxonni asar qahramonlari va syujetiga ko'proq jalb qilishga imkon yaratadi.

Adabiyotda og'zaki istehzo gapirayotgan kishining u aytayotgan narsalardan umuman boshqacha ma'noga ega nimadir paydo bo'lishini anglatadi. Yoki tomoshabin gapiruvchi kishi nazarda tutgan muayyan vaziyatni bilishi tufayli, qahramon aytayotgan narsaning aksi haqiqat ekanligini tushunadi. Og'zaki istehzo, shuningdek, qahramon, aslida, haqiqat deb hazilomuz biror narsa aytganda paydo bo'ladi. Edgar Allan Poning "Amontillado bochkasi" qissasida bunga misol keltirilgan.

Shubhasiz, Fortunatoni o'limga uning sobiq tanishi Montresor olib borayotganda, Fortunatodan uning farovonligi to'g'risida so'roq qilinadi. Montresor Fortunatoda yo'tal borligini, ular katakombalardan pastga qarab tushayotganlarida yo'tal kuchayib borayotganini sezadi. Keyin Montresor Fortunatodan orqaga qaytishni xohlayaptimi, yo'qmi, so'raydi, Fortunato esa, "yo'tal meni o'ldirmaydi" deb javob beradi. Tomoshabinlar oxirida bu aslida og'zaki kinoyadan foydalanish ekanligini anglaydilar, chunki Fortunatoni o'ldiradigan uning yo'tali emas, balki Montresor bo'ladi [4].

Shkspirning "Romeo va Julyetta fojiasi" dagi yana bir misolni olaylik. Julyetta hamshirasiga Romeo kimligini aniqlashni buyuradi va agar u uylangan bo'lsa, unda Julettaning nikoh to'shagi o'zining qabri bo'lishini aytadi. Bu og'zaki istehzo, chunki tomoshabinlar uning nikoh to'shagida o'lishini bilishadi [5].

Vaziyatli kinoya vaziyatning haqiqiy natijasi kutilgan natijadan butunlay farq qilganda yuzaga keladi. Bu sodir bo'lishi kutilayotgan va aslida sodir bo'ladigan narsalar (yoki to'g'ri keladigan narsa) o'rtasidagi farqni o'z ichiga oladi. Bu ko'pchilik o'ylaydigan yoki nimanidir kinoyali qilib ta'riflashini anglatadigan kinoya turidir.

Biroq vaziyatli kinoya bilan tasodif yoki omadsizlik o'rtasida farq bor. Vaziyatli kinoya yuzaga kelishi uchun odamni ma'lum bir voqea yoki vaziyat sodir bo'lishi mumkin emas deb o'ylashiga olib keladigan narsa bo'lishi kerak. Bu komik adabiyotda uchraydigan keng tarqalgan kinoya turi. Vaziyatli kinoya hikoyadagi voqea va holatlardan kelib chiqqani uchun, ko'pincha og'zaki yoki dramatik kinoyaga qaraganda nozik va ta'sirchanroq bo'ladi.

Charlz Dikkensning "Buyuk umidlar" asarida Pip va tomoshabinlar uning muruvvat ko'rsatuvchisi kimligini bilishmaydi. Butun roman davomida kitobxonni xayr-chison qiluvchi kishi haqiqatan ham boy Miss Havisham ekanligiga ishonishga undagan. O'zining amakivachelari cho'ntagi hisobiga yashayotgan va o'qiyotgan Pipni ayolning harakatlari va Pipning tasodiflari tufayli, kitobxon hammasini o'sha ayol hisobidan deb o'ylaydi. Biroq, keyinchalik qahramonlar va tomoshabinlar mahkum bo'lgan Pipni yoshligida mehr ko'rsatganligi uni hashamatli turmush tarziga olib borganligini bilib olishdi.

O. Genrining "Sehrli sovg'a" qisqa hikoyasida, xotin eriga soat zanjirini sotib olish uchun sochlarini sotadi, eri esa xotining uzun sochlari uchun taroq sovg'a qilish niyatida o'zining soatini sotadi. Ikkalasi ham bir-biriga sovg'a sotib

olish uchun qurbonlik qilishadi, ammo oxir-oqibat, sovg'alar foydasiz bo'lib qoladi. Haqiqiy sovg'a, ular bir-birlariga bo'lgan muhabbatlarini namoyish etish uchun qanchalik qadrli narsani berishga tayyor bo'lishlari ayon bo'ladi.

Dramatik kinoya bu tomoshabinlar yozuvchiga ishonishi va ular ishtirokchi qahramonlar bilganidan ko'ra ko'proq narsani anglab yetishidir. Dramatik kinoya vaziyatli kinoyaga o'xshab ketadi va shuning uchun uni chalkashtirib yuborish mumkin. Vaziyatli kinoyada har ikkala personaj ham, tomoshabin ham haqiqiy vaziyatning oqibatlarini to'liq bilmaydi. Dramatik kinoyada, personajlar vaziyatni sezishmaydi, ammo tomoshabinlar unday emas.

Dramatik kinoya asarning so'zlardan foydalanishiga emas, balki asarning tuzilishiga bog'liq. Asarlarda kinoya ko'pincha asar qahramonlari o'zlarining taqdiri to'g'risida bilmagan holda, tomoshabinlarning uni anglab yetishishi bilan yaratiladi. Chunki kitobxon qahramon bilmagan narsani biladi, o'quvchilar qahramon vaziyatning haqiqatini bilganida, qanday munosabatda bo'lishini bilish uchun ham o'qishadi. Shkspirning "Otello" singari fojialarida dramatik kinoyani juda ham ko'p uchratish mumkin.

"Otello" da Yago tomonidan xiyonatga uchraganlar va Yagoga sodiqlar unga mutlaqo ishonishadi. Rodrigo Yagoni unga Otello bilan munosabatlarini rivojlantirishga yordam beruvchi do'sti deb biladi. Otelloning o'zi ham o'z praporshigi (tarix. harbiy unvon) ga "halol Yago" yorlig'ini beradi va unga xotini masalasida maslahat berishda ishonadi. Kassio Yagoni ichkilikbozlikka undaydi va Dezdemona bo'lgan hurmati va undan olgan amalini yo'qotishga harakat qiladi. Nihoyat, Emiliya Dezdemonaning ro'molchasini Yagoga olib berib, unga xiyonat qiladi. Gazablangan Otello Dezdemonaning xonasiga bostirib kirib, uni yotog'ida o'ldiradi. Ko'p o'tmay, Yagoning butun fojiani uyushtirishda mas'ul bo'lganligi aniqlanadi. Otello istehzoli tanglikni keltirib chiqaradigan tan olishni boshdan kechiradi va Dezdemonani nohaq o'ldirganini tushunadi, vaholanki, Otello fojiali ironiyaning bir aktida Dezdemonani har doim sevishga va ishonishga va'da bergan edi [6].

Anton Chexovning "Kuchuk yetaklagan ayol" hikoyasining nihoyasida Don Juan boshqalardan farq qilmaydigan ayol oldida faqatgina abadiy ehtirosli burch uni aldayotganini aniqlash maqsadida odatdagidek noz-karashma bilan shug'ullanishi dramatik kinoyaning yana bir namunasidir.

Sharh va muhokama. Nutqning barcha boshqa shakllari singari, kinoya ham adabiy qurilma sifatida vaziyatga ba'zi bir qo'shimcha ma'nolar beradi. Adabiyotdagi kinoyali bayonotlar va vaziyatlar kitobxonlarning qiziqishini rivojlantiradi. Ironiya adabiy asarni yanada jozibali qiladi va o'quvchilarni o'z tasavvurlarini ishlatishga va matnlarning tub mohiyatini tushunishga majbur qiladi. Bundan tashqari, haqiqiy hayot kinoyali iboralar va vaziyatlarga to'la. Shuning uchun kinoyadan foydalanish adabiy asarni hayotga yaqinlashtiradi.

Garchi istehzo badiiy asarda ajoyib adabiy vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lsa-da, atamaning aniq ta'rihi haqida hali ham ko'p chalkashliklar mavjud. Vaziyatli kinoya - bu, chumol, noto'g'ri nomlanishi mumkin bo'lgan kinoya turi. Vaziyatli kinoya quyidagicha ta'riflanadi: kutilishi mumkin bo'lgan va aslida yuzaga keladigan narsalar o'rtasidagi nomuvofiqlik. Vaziyatli kinoya tushunchasi haqidagi katta muammo shundaki, u ko'pincha tasodif bilan aralashib ketadi. Tasodif quyidagicha ta'riflanadi: tasodifiy bo'lsa-da, rejalashtirilgan yoki uyushtirilganday tuyuladigan voqealar ketma-ketligi. E'tibor bering, chunki bu erda hamma narsa chalkashib ketadi. Voqea yoki hodisani istehzoli deb atash, bu voqea yoki hodisaning haqiqiyliyi va ushbu voqea yoki hodisaga nisbatan taxminlar o'rtasidagi bog'liqlik to'g'risidagi tasdiqdir. Boshqa tomondan, voqea yoki hodisani tasodifiy

deb atash, bu voqea yoki hodisaning boshqa mustaqil voqea yoki hodisa bilan o'zaro bog'liqligi to'g'risidagi tushuncha. Voqealar ko'pincha istehzo bilan aralashib ketadi, chunki vaziyatli kinoya ma'lum darajada tasodifni o'z ichiga oladi. Biror bir narsaning kinoyali deb atalishi uchun muhim farq, u kulgili, achchiq va o'ta noaniq ma'noda tasodifiy va munozarali bo'lishi kerak.

Kinoya – bu tashqi ko'rinish va haqiqat o'rtasidagi farq. Garchi kinoya shuncha vaqtdan beri ishlatilgan bo'lsa-da, hali ham bu so'zning aniq ta'rifi mavjud emas. Yillar davomida yuzlab ta'riflar tavsiya etilgan, ulardan biri "American Heritage Dictionary"da o'z aksini topgan - "kinoya - bu kutilgan va aslida yuzaga keladigan narsalar o'rtasidagi ziddiyat yoki nomuvofiqlik bo'lgan nutqiy qurilma".

XULOSA. Demak, kinoya ta'riflarining aksariyati, kinoya tashqi ko'rinish bilan haqiqiy voqelik o'rtasidagi ziddiyatni o'z ichiga oladi degan fikrga o'xshaydi. Boshqacha

qilib aytganda, haqiqat deb taxmin qilingan va asli haqiqat o'rtasidagi farq. Ingliz tilining Oksford lug'atida kinoya haqida shunday ta'rif berilgan: "ironiya bu xoh og'zaki, xoh yozma shakldagi shunday til vositasiki, unda haqiqiy ma'no so'zlarning tom ma'nolariga zid bo'ladi (og'zaki kinoya) yoki kutilgan va sodir bo'layotgan narsalar o'rtasidagi nomuvofiqlik (vaziyatli va dramatik kinoya) yashiringan bo'ladi.

Kinoya to'g'ri va samarali ishlatilsa, foydali adabiy vosita bo'lishi mumkin. Kinoya - bu hikoyaga qo'shish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan va adabiyotning ko'plab turlari va janrlari uchun foydali bo'lgan klassik adabiy vosita. Kinoya bu yozuvchi turli sabablarga ko'ra, xoh hazil bo'lsin, xoh kulgili holat, o'z ijodida ishlatilishi mumkin bo'lgan ko'plab adabiy usullardan biridir. E'tibor berish va tushunish uchun ham adabiy vosita foydalidir, ammo shuni tan olish kerakki, aynan ironiya deb hisoblanadigan aniq ta'rif mavjud emas.

ADABIYOTLAR

1. <https://uz.wiktionary.org/wiki/kinoya#Etimologiyasi>
2. <https://en.wikipedia.org/wiki/Eiron>
3. Robert Allen. Pocket Fowler's Modern English Usage. Oxford University Press; 2nd Edition. 663 pages. September 4, 2008. ISBN-10: 019923258X
4. ISBN-13: 978-0199232581
5. Edgar Allan Poe. The Cask of Amontillado. 1847. https://bookz.ru/authors/edgar-poe/the-cask_306.html
6. Uilyam Shekspir. Romeo va Julyetta. Jahon klassik durdonalari. www.ziyouz.com
7. <https://eduzaurus.com/free-essay-samples/definition-of-irony-as-a-stylistic-device/>
8. Mavlanova Ugiloy Khamdamovna, Ruzieva Dilfuza Salimboevna, Babaeva Vasila Toshpulatovna. Irony in dramatic works. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, Vol. 24, Issue 03, 2020. 311-317-6er. ISSN: 1475-7192
9. Mavlonova Ugiloy Xamdamovna. Similarities and Differences between types of comic. International Journal on Integrated Education. Volume 3, Issue 9, September, 2020. 105-107 bet. e-ISSN: 2620 3502. p-ISSN: 2615 3785